

II MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM FILMU BADAWCZEGO W KRAKOWIE

Zespół Problemowy Filmu Badawczego w Rolnictwie i Leśnictwie przy Wydziale V PAN zorganizował w dniach 27—29 września 1974 r. II Międzynarodowe Sympozjum poświęcone zagadnieniom filmu badawczego w naukach rolniczych i leśnych. Miejscem sympozjum była siedziba Instytutu Mechanizacji i Energetyki Rolnictwa Akademii Rolniczej w Krakowie, którego dyrektor doc. dr Ryszard Gąska, członek Zespołu, był głównym jego organizatorem przy współudziale pracowników Instytutu.

W Sympozjum wzięło udział 89 osób. Gości zagranicznych było dziesięciu w tym 6 osób z CSRS i 4 osoby z WRL. Z Kraju największe zainteresowanie filmem badawczym wykazały Akademie Rolnicze, bo na ogólną liczbę uczestników krajowych 79 osób, wzięło udział z AR 55 osób, a inne instytucje były reprezentowane przez 9 osób. Z instytutów resortowych było 15 osób.

Drugie Sympozjum swym charakterem i zakresem odbiegało od poprzedniego. Pierwsze, odbyte w dniach 19—21.XI.1970 r. w IBMER Oddział Kłudzienko. Przeważała na nim tematyka dydaktyczna, wynikająca z zapotrzebowania społecznego na tego typu filmy oraz tradycje posługiwania się kamerą filmową dla rejestracji i dokumentacji.

II Sympozjum przebiegało już w atmosferze problematyki czysto badawczej, zgodnie z założeniem i celem, dla którego Wydział V PAN powołał w roku 1971 Zespół Problemowy Filmu Badawczego. Zgodność ta znalazła wyraz w tematyce Sympozjum, którą można przedstawić w trzech podstawowych punktach: 1) problematyka badawcza w naukach rolniczych i leśnych, 2) specjalne techniki filmowe w badaniach naukowych, 3) prezentacja wyników swych badań, wykonanych przy pomocy różnych technik filmowych przez 28 badaczy.

Przebieg Sympozjum

Dnia 27 września 1974 r. zebranie zagał Dyrektor Instytutu Mechanizacji i Energetyki Rolnictwa Akademii Rolniczej w Krakowie doc. dr inż. Ryszard Gąska. Prof. dr hab. Władysława Niemczyk, dokonała otwarcia II Międzynarodowego Sympozjum Filmu Badawczego, podkreślając w swym wystąpieniu ważność przyjętej tematyki dla nauk rolniczych i leśnych. Przy tym podziękowała Zespołowi Problemowemu Filmu Badawczego przy Wydziale V PAN, za wybranie Akademii Rolniczej w Krakowie na miejsce obrad.

W pierwszym dniu obrad przewodniczył doc. dr hab. S. Radziwiński z AR w Warszawie z-ca przewodniczącego Zespołu.

Prof. dr hab. J. Orzechowski — przewodniczący zespołu — w obszernym wystąpieniu bogato ilustrowanym, szeregiem przezroczy i wstawek filmowych naświetlił rolę i wykorzystanie filmu w badaniach naukowych rolniczych i leśnych. Podkreślił, między innymi, że film posiadając specyficzne właściwości odkrywcze świata rzeczywistego w szerokim jego bogactwie rzeczy, zjawisk i procesów, pozwala zgłębić wiele aktualnych problemów badawczych, np. oddziaływania maszyn na strukturę gleby, określania stopnia porażenia chorobowego upraw, odnajdywania ognisk chorobowych roślin, badań fizjologicznych wzrostu i ruchów korzeni, życia mikroorganizmów, pracy zespołów maszyn czy urządzeń rolniczych i leśnych itp. Wskazał też na konieczność powszechniejszego wykorzystywania technik i kamer filmowych

w badaniach naukowych rolniczych i leśnych, tworzenia dobrej atmosfery dla tej niełatwej, ale nowoczesnej metody, planowego szkolenia kadr specjalistów, zwiększenia liczby publikacji z tego zakresu, zorganizowanego zakupu aparatury i sprzętu specjalistycznego oraz współpracy międzynarodowej, a w szczególności z krajami obozu socjalistycznego.

Prof. dr hab. Edward Kamiński z Akademii Rolniczej w Warszawie w wystąpieniu swym w imieniu własnym i w imieniu prof. dr hab. Władysława Byszewskiego, przebywającego wówczas za granicą, zreferował zagadnienia ważniejszych problemów badawczych w naukach rolniczych i leśnych, w których należałoby szerzej wprowadzić metodę filmową do badań. W treści referatu zostały omówione: 1) charakterystyczne cechy produkcji rolniczej i leśnej, 2) ogólne uwagi o badaniach rolniczych i leśnych, 3) ważniejsze problemy badawcze bieżące i perspektywiczne.

Autorzy podkreślili szczególne znaczenie rolnictwa i leśnictwa w gospodarce narodowej zwłaszcza w obecnej dobie, której główną cechą jest narastający problem wyżywienia coraz to większej liczby ludzi na świecie oraz konieczność ochrony środowiska. Z tych względów podstawowe znaczenie mają zagadnienia związane z produkcją biomasy i ze stopniem jej wykorzystywania. Aby podolać narastającym zadaniom nauk rolniczych i leśnych, badania muszą kształtować się w ramach odpowiedniego systemu organizacyjnego i przystosowania nowoczesnych metod badawczych. Jednym z podstawowych celów współczesnej gospodarki rolnej i leśnej jest dążenie do podnoszenia plonów. Pociąga to za sobą konieczność intensyfikacji produkcji i kierowanie ontogenezą roślin i zwierząt oraz procesami zachodzącymi w środowisku glebowym. Wynikają z tego liczne kierunki badań takie jak, np.:

- zjawiska z zakresu molekularnego, infrastruktury, funkcji komórek i tkanek,
- badania struktury i funkcji narządów, układu jak też całego ustroju,
- fizjologia i patologia populacji,
- zagadnienia interpopulacyjne ekosystemów i biocenoz, zwłaszcza wytworzonych przez człowieka,
- zagadnienia techniczno-ekonomiczne związane z funkcjonowaniem różnych systemów dla potrzeb człowieka.

W badaniach tych szczególnie pomocne i użyteczne mogą być różnorodne techniki i kamery filmowe, pozwalające na dokonywanie obserwacji i pomiarów zjawisk zachodzących zbyt powoli lub dynamicznie — nieuchwytnych dla oka badacza i innych metod badawczych.

Po referatach problemowych profesorów Orzechowskiego, Kamińskiego i Byszewskiego został wyświetlony godzinny film, ilustrujący różne techniki filmowe stosowane w badaniach naukowych.

Zespół Problemowy Filmu Badawczego w Rolnictwie i Leśnictwie uznał za konieczne zapoznanie szerokiego grona badaczy z kraju i zagranicy z różnego rodzaju technikami filmowymi do badania zjawisk dynamicznych i przebywających w długich okresach czasu czy w różnych środowiskach, a więc w sytuacjach niedostrzegalnych dla oka ludzkiego. W tym celu, doc. dr Zdzisława Rotter z Akademii Rolniczej w Lublinie, na zlecenie Zespołu, zmontowała z materiałów filmowych wykonanych przez różnych autorów z ich prac badawczych film 16 mm czarno-biały i barwny, niemy. Daje on przegląd zdjęć filmowych wykonanych z normalną prędkością, szybkich do 10000 klatek na sekundę, kilkakrotnie zwolnionych, poklatkowych, makro- i mikroskopowych, w promieniach rentgena i przy użyciu sonaru, zdjęć obiektów samoświetlących się, w świetle spolaryzowanym, w promieniach podczerwonych, zdjęć podwodnych oraz zastosowania metody cieniowej i smugowej. Nie przygotowano na II Sympozjum metody interferencyjnej, zdjęć w promieniach

lasera i kilku innych. Nie mniej jednak jest to pierwszy, udany zestaw różnych technik filmowych do stosowania w badaniach rolniczych i leśnych.

Wypowiedzi uczestników Sympozjum wskazywały na pożyteczną inicjatywę Zespołu Problemowego w tym zakresie. Obrady II Sympozjum wykazały potrzebę dalszych prac nad udoskonaleniem i rozszerzeniem tego tematu filmowego o jeszcze dalsze, najnowsze techniki filmowe. Uczestnicy Sympozjum postulowali przekazanie kopii filmu do wszystkich rolniczych i leśnych placówek naukowych celem wskazania przedstawicielom nauki na możliwości rozszerzenia i pogłębiania metod badawczych.

W godzinach popołudniowych mgr inż. W. Woźniak, dr inż. J. Gołąb i dr inż. T. Potocki z IBMER Warszawa, mgr inż. St. Olkuśnik z AR z Warszawy, doc. dr hab. S. Koper i lek. wet. M. Mucha z AR z Lublina omówili wyniki swych badań przy zastosowaniu różnych technik filmowych. Pierwszy dzień obrad zakończony został zwiedzaniem Wawelu.

Przewodnictwo drugiego dnia obrad objął doc. dr hab. Jerzy Sożyński z Akademii Rolniczej w Szczecinie. Dzień ten poświęcony był dalszym wystąpieniom przedstawicieli różnych placówek naukowych krajowych i zagranicznych. Z doniesieniami wyników badań zastosowania różnych technik filmowych wystąpili:

Z Czechosłowacji dr inż. J. Kalina, doc. dr inż. W. Bayer, doc. dr inż. K. Welda, inż. M. Zapotocki, inż. M. Hudomel, inż. J. Hoffman. Z Węgier dr C. Geza, dr. K. Jenó, mgr H. Tibor, prof. dr J. Fabian.

Z Polski doc. dr hab. P. Zalewski z IMER Kraków, mgr J. Walczyk z IMER Kraków, dr inż. B. Chudzik z AR Wrocław, mgr inż. M. Michocki z AR Lublin, mgr inż. G. Szwedz AR Lublin, mgr inż. R. Siwiło z AR Lublin, mgr inż. J. Laszkowski z AR Lublin, mgr inż. T. Koszel z AR Lublin.

Drugi dzień obrad zakończony został dyskusją merytoryczną „przy świecach” z udziałem Rektora AR w Krakowie prof. dr hab. T. Wojtaszka. Wieczór umilił występ krakowskiej, studenckiej kapeli góralskiej.

Ostatni dzień Sympozjum, któremu przewodniczył prof. dr Jacek Orzechowski, przewodniczący Zespołu Problemowego, poświęcony był w zasadzie dyskusji i sprawom organizacyjnym Zespołu. W dyskusji udział wzięło 15 uczestników Sympozjum. Referaty sympozyjne i wystąpienia w dyskusji będą opublikowane w Zeszytach Problemowych Postępów Nauk Rolniczych w 1975 r.

Prof. dr J. Orzechowski w podsumowaniu obrad II Międzynarodowego Sympozjum Filmu Badawczego podkreślił, między innymi, coraz wyższy poziom i osiągnięcia w zakresie stosowania różnych technik filmowych w badaniach naukowych, rolniczych i leśnych. Przebieg obrad i dyskusja uzasadniają potrzebę tego typu spotkań i konieczność ich kontynuowania w skali krajów RWPG. Przewodniczący Zespołu serdecznie podziękował Rektorowi Akademii Rolniczej prof. dr hab. T. Wojtaszkowi za zaszczylenie obrad swoją obecnością i za miłą atmosferę, którą wytworzono wokół Sympozjum oraz za pomoc w zorganizowaniu obrad w Krakowie. Szczególnie gorące podziękowanie skierowali dyskutanci i przewodniczący na ręce doc. dr R. Gąski dyrektora Instytutu Mechanizacji i Energetyki Rolnictwa Akademii Rolniczej w Krakowie oraz całego Zespołu, który włożył efektywny wysiłek w zorganizowanie i przeprowadzenie II Międzynarodowego Sympozjum Filmu Badawczego w Krakowie. W imieniu gości zagranicznych zabrali głos J. Kalina z CSRS i Csekő Geza z WRL.

Dr inż. Jaroslav Kalina z Instytutu Maszyn Rolniczych w Chodowie k/Pragi, między innym powiedział: Sympozjum Wasze o tematyce zastosowania filmu w badaniach rolniczych i leśnych jest drugie, ale też jedyne tego rodzaju w świecie.

Ponieważ mam szeroki i dokładny przegląd tego typu imprez, mogę tak twierdzić. Należy rozpocząć tradycję tych Sympozjów kontynuować. W związku z tym chcę nawiązać do wystąpienia dr Csekö — członka węgierskiej delegacji i zaproponować zorganizowanie jednego z następnych sympozjów w Czechosłowacji. Jest to już w ludzkiej naturze, że w momencie stwierdzenia wyprzedzania przez innych w jakiegokolwiek działalności, powstaje chęć rywalizacji i doganiania własnymi wynikami. Na I Sympozjum przed 4 laty odnieśliśmy wrażenie, że nasze prace są posunięte znacznie dalej niż Wasze. Podświadomie widocznie zmniejszyliśmy tempo naszych prac i po konfrontacji z Waszymi obecnie osiągnięciami, musimy zrewidować nasze. Poprzez wąską specyfikę konferencji należy widzieć znacznie szersze zamiary i zależności.

Celem większości prac badawczych jest szukanie nowych rozwiązań i środków dla mechanizacji naszego rolnictwa, a tym samym spełnienie jednego z podstawowych wymagań każdego społeczeństwa, tzn. wyżywienie ludzkości. Żywność, jest strategicznym surowcem. Nasze dążenia zmierzają również do tego, aby kraje nasze były jak najbardziej zaopatrzone w tę strategiczną „broń”. W następnych dziesiętkach lat chcemy, aby walczono tylko w atmosferze zielonego stołu, a bronią była ilość pszenicy, mleka i chleba.

Dr Csekö Geza z Akademii Rolniczej w Gödöllő WRL między innymi stwierdził. Polscy przyjaciele pierwsi w świecie zrobili tutaj taką pracę, która może być przykładem dla innych krajów. Co do dalszego rozwijania tej działalności, bardzo realny jest projekt profesora Kamińskiego, w którym uważa on za potrzebne organizowanie takich spotkań nie tylko w Polsce, ale w Czechosłowacji, na Węgrzech i w innych krajach RWPG. Mam nadzieję, że wyższe władze na Węgrzech zaakceptują tę propozycję, którą im przedstawię. Propozycja którą przedstawił profesor Orzechowski dotyczy zapoznania się z filmami naukowo-badawczymi innych krajów. W tym zakresie bardzo ważnym wydaje się zorganizowanie encyklopedii filmu naukowo-badawczego z dziedziny rolnictwa i leśnictwa i jestem przekonany, że Węgierska Republika Ludowa włączy się do tego przedsięwzięcia. Tutaj pragnę wspomnieć, że Węgierska Akademia Nauk, Ośrodek Filmu Naukowego w Budapeszcie zakupił od Centrali EC w Göttingen (Encyklopedia Cinematografia) filmy, które będzie wypożyczał. Byłoby bardzo dobre i pożyteczne, gdyby przy tej okazji była możliwość wypożyczania filmów naukowo-badawczych z zakresu rolnictwa i leśnictwa w relacji krajów socjalistycznych.

W zakresie filmu naukowego Polscy koledzy osiągnęli bardzo poważny postęp i mają duże wyniki. Za ostatnie cztery lata tematyka filmów naukowo-badawczych rozszerzyła się, jak również bardzo podniósł się poziom techniczny wykonywanych filmów.

Wnioski i postulaty

Na tle przedstawionych 18 referatów i 10 doniesień oraz zaprezentowanych 36 materiałów filmowych z badań kamerami i technikami w zakresie badań naukowych rolniczych i leśnych z Czechosłowacji, WRL i PRL oraz w wyniku dyskusji wyłaniają się następujące postulaty i wnioski:

1. Nauki rolnicze i leśne są specjalnie predystynowane do szerokiego zakresu wykorzystywania nowoczesnych urządzeń badawczych, z których aparatura filmowa może mieć duże zastosowanie. Metoda filmowa jest potrzebna w badaniach rolniczych i leśnych, a koordynacja poczynań w tym zakresie przez Zespół Problemowy Filmu Badawczego powinna być kontynuowana i pogłębiana. Dla dalszego rozwijania i ukierunkowania, a także nadania większej rangi i możliwości działania,

celowym będzie przekształcenie od 1975 r. Zespołu Problemowego na Komisję Filmu Naukowego w Rolnictwie i Leśnictwie. Oparciem technicznym i doskonalącym powinna być Pracownia Filmu Naukowego w IBMER Oddział w Kłudzienku, oraz Pracownia Pomocy Naukowo-Dydaktycznych AR w Warszawie. Jednostki te wykazują w Polsce największą aktywność i osiągnięcia w realizacji problemu „Film metodą badawczą w naukach rolniczych i leśnych”. Osiągnięcia ich i doświadczenia powinny być upowszechniane i wdrażane do działalności innych uczelni i instytutów.

2. Potrzeby kadrowe na wykwalifikowanych specjalistów w obsłudze aparatury i analizie filmu badawczego dla jednostek rolniczych i leśnych oraz szerszego i głębszego zainteresowania stosowaniem technik filmowych w badaniach i wdrażaniu nadal są bardzo duże. Zachodzi konieczność permanentnego szkolenia i doskonalenia w zakresie stosowania technik filmowych i fotograficznych specjalnych. Między innymi będzie to można realizować przez tworzenie literatury z tego zakresu. Materiały II Międzynarodowego Sympozjum Filmu Badawczego powinny więc stanowić dalsze wydawnictwa dla potrzeb wdrożeńowych, doskonalących i naukowych. W tym celu należy zebrać i opracować do druku złożone referaty i doniesienia oraz opublikować je w Zeszytach Problemowych Postępów Nauk Rolniczych.

3. Dotychczasowe doświadczenia i osiągnięcia dwóch Sympozjów Filmu Badawczego nasuwają potrzebę tego typu spotkań o szerszym charakterze międzynarodowym. W związku z tym celowe będzie organizowanie co 2—3 lata takiego typu Sympozjów w Polsce i w poszczególnych krajach obozu socjalistycznego. W miarę możliwości w sympozjach tych powinni brać udział także pracownicy, którzy dotychczas nie stosowali w swych badaniach metod filmowych i fotograficznych, a o ile to będzie możliwe także stażyści i wyróżniający się naukowo studenci ostatnich lat studiów.

4. Wyposażenie w sprzęt filmowy, oświetleniowy, foniczny i analizatory kadrów taśm filmowych jest w Polsce niedostateczne. W tej sprawie konieczne jest zespołowe działanie idące w kierunku ułatwienia zaopatrzenia w sprzęt jednostek zarówno już zaangażowanych, jak i rozpoczynających badania technikami filmowymi i fotograficznymi.

5. Uzasadnionym jest nawiązywanie planowej współpracy z placówkami filmu badawczego, które działają w krajach socjalistycznych, a szczególnie w CSRS i WRL. Na jej tle celowe byłoby opracowanie planów bezdewizowej wymiany pracowników między przodującymi ośrodkami, jak również wprowadzenie formy doskonalenia poprzez staże naukowe. Wskazane będzie też rozpoczęcie prac nad organizacją encyklopedii filmu naukowego z zakresu rolnictwa i leśnictwa krajów socjalistycznych. W tej sprawie należy dążyć do zawarcia odpowiednich porozumień międzynarodowych.

Wincenty W. Woźniak